

О. В. Крехівський,

кандидат фізико-математичних наук,

старший референт,

Секретаріат Кабінету Міністрів України,

E-mail: o.krehivskyi@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4793-851X>

Інституційні засади статистики державної допомоги для дослідницьких проєктів та інновацій у ЄС

Метою статті є визначення інституційних засад формування системи статистики державної допомоги для підтримки реалізації дослідницьких проєктів та інновацій суб'єктами господарювання в ЄС, використовуючи як приклад Польщу. У статті ідентифіковано програми, які сприяли зростанню фінансування таких проєктів, визначено ключових операторів і бенефіціарів державної допомоги, а також проведено економіко-статистичний аналіз тенденцій і головних елементів системи державної допомоги з акцентом на можливості застосування отриманого досвіду в Україні.

Встановлено, що після вступу Польщі до Європейського Союзу та отримання значних фінансових вливань із європейських фондів країна змогла створити потужну систему підтримки досліджень та інновацій через реалізацію операційних програм. Ідентифіковано інституційні зміни та створення ефективних систем моніторингу і збирання статистичних даних, зокрема через системи SHRIMP та SUDOP, які забезпечують прозорість і ефективність державних програм. Особливу увагу приділено ролі Управління з питань конкуренції та захисту прав споживачів Польщі (УОКіК), яке здійснює статистичне спостереження і контроль за дотриманням норм державної допомоги та готує щорічні звіти про надану допомогу.

Інституційні зміни в системі моніторингу державної допомоги стали важливим кроком після впровадження політик, які підтримують наукові дослідження і інновації. Для розробки ефективних фінансових моделей необхідні зміни в інституційному та методологічному інструментарії, що дозволить створити чітку систему звітності та моніторингу, забезпечити прозорість використання державних ресурсів і підвищити ефективність інвестицій у інноваційні проєкти.

Результати дослідження визначають головні елементи системи державної допомоги, зокрема різноманітність інструментів підтримки, таких як гранти, субсидії, пільгові кредити та частково списані позики, що дає змогу різним категоріям підприємств, включаючи стартапи, отримувати фінансування для розвитку інноваційних проєктів. Крім того, дослідження підкреслює тенденцію до централізації фінансування у конкретних операторів допомоги, стратегічної орієнтації на пріоритетні технології та комплексності інструментів підтримки. Статистика державної допомоги свідчить, що Польща активно фінансує індустріальні дослідження та експериментальні розробки у перспективних для економіки технологічних напрямках. Ці інвестиції також створюють передумови для адаптації економіки Польщі до нових глобальних викликів, таких як зміни клімату та розвиток цифрових технологій.

Обґрунтовано, що імплементація польського досвіду може стати важливим напрямом для подальших досліджень і розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи державної допомоги в Україні, зокрема в частині зміцнення наукового, технологічного й інноваційного потенціалів приватного сектору та створення відповідної статистичної інфраструктури. Вивчення польського досвіду дає можливість визначити ключові фактори успіху у побудові ефективних механізмів підтримки інновацій та досліджень, що є важливим для розробки рекомендацій для української політики. На думку автора, перспективою подальших наукових досліджень у сфері державної допомоги в Україні має стати формування основ нової інноваційної політики, орієнтованої на зміцнення індустріальних досліджень, експериментальних розробок та інновацій бізнесу для вирішення проблем, пов'язаних з воєнним станом, а також повоєнним відновленням і зменшенням залежності від постачань стратегічних товарів. Це сприятиме ефективнішому використанню обмежених ресурсів для забезпечення економічної стійкості.

Ключові слова: державна допомога, дослідження і розробки (ДіР), інновації, моніторинг, статистика, індустріальні дослідження, експериментальні розробки.

Постановка проблеми. Для Європейського Союзу дослідження і розробки (ДіР) та інновації є важливими чинниками забезпечення конкурентоспроможності, технологічного суверенітету й економічної безпеки. Система державної допомоги відіграє важливу роль у стимулюванні цих процесів, створюючи рівні умови для розвитку підприємств і водночас забезпечуючи дотримання принципів конкуренції на внутрішньому ринку. Згідно з Договором про функціонування ЄС (Treaty on the Functioning of the European Union, TFEU), державна допомога зазвичай заборонена через ризик викривлення конкуренції, однак передбачено винятки, зокрема для підтримки інновацій та діяльності у сфері ДіР [1; 2].

Стратегічні документи ЄС, ухвалені з 2000 року, визначають ДіР та інновації як головні чинники трансформації Європи у конкурентоспроможну економіку знань. На офіційному сайті ЄС наведено директиви, регламенти та стратегії, що формують державну політику, реалізація якої передбачає стимулювання ДіР та інновацій через механізм державної допомоги [3]. Зокрема, Стратегія розвитку промисловості (2021 р.) акцентує увагу на мобілізації інвестицій у технологічні напрями, що забезпечують технологічну автономію. Фармацевтична стратегія (2020 р.) підкреслює роль інновацій в екосистемі охорони здоров'я, а Стратегія для малих і середніх підприємств (МСП, 2020 р.) визначає заходи щодо перетворення таких підприємств на драйвери цифрових і екологічних інновацій. Важливу роль відіграє також програма "Цифровий компас 2030", спрямована на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Європейське законодавство щодо напівпровідників (2023 р.) та Стратегія розвитку оборонної промисловості (2024 р.) підтверджують необхідність здійснення нових розробок для досягнення визначених пріоритетів. Усі зазначені документи свідчать про рішучість керівництва ЄС підтримувати ДіР та інновації як важливий інструмент вирішення актуальних проблем, зокрема шляхом механізму державної допомоги.

У 2014 році Європейська Комісія ухвалила Регламент № 651/2014 та Рамковий документ щодо державної допомоги на дослідження, розробки та інновації, які стали ключовими елементами реалізації стратегічних пріоритетів ЄС. Ці нормативні акти акцентують на посиленні ролі державної допомоги як інструменту розвитку інноваційного потенціалу та технологічних переваг європейських країн в умовах зростання глобальної конкуренції. У відповідь на нові виклики та політичні ініціативи, спрямовані на забезпечення економічної безпеки, у 2022 році Європейська Комісія внесла зміни до Рамкового документа щодо державної допомоги на ДіР та інновації. Одним із першочергових заходів стало активне залучення як приватних, так

і державних фінансових ресурсів для прискорення технологічних інновацій та підтримки національних індустрій [4; 5].

Отже, сукупність зазначених стратегічних документів демонструє цілеспрямовану і послідовну політику ЄС щодо формування умов для активізації досліджень, розробок та інновацій, підкреслюючи значущість державної допомоги для технологічних трансформацій у провідних секторах європейської економіки. Ця політика надає країнам-членам ЄС чіткі орієнтири щодо пріоритетних напрямів розвитку технологій, що дозволяє інтегрувати національні стратегії у загальноєвропейський контекст та адаптувати механізми державної підтримки до специфічних потреб кожної країни. Такий підхід не лише сприяє збереженню технологічних переваг ЄС на глобальній арені, а й забезпечує ефективне використання державної допомоги для вирішення економічних викликів.

Для глибшого розуміння цих процесів доцільним є вивчення досвіду окремих країн ЄС щодо політичного та інституційного забезпечення нарощування наукового й інноваційного потенціалу та застосування механізмів державної допомоги. У роботі представлено результати дослідження окресленої проблематики на прикладі Польщі. Особливу увагу слід приділяти аналізу організаційно-інституційних аспектів моніторингу зазначених процесів та статистичній оцінці їхніх тенденцій, що дасть змогу врахувати цей досвід при формуванні інноваційної політики та відповідної статистичної бази в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Українські дослідники активно вивчають нормативно-правові засади державної допомоги для реалізації досліджень, розробок та інновацій у господарській діяльності, зокрема у контексті Європейського Союзу [6]. Так, О. Борисенко досліджує роль фінансових механізмів у підтримці інноваційного розвитку підприємництва в Україні, підкреслюючи значення залучення фінансово-кредитних установ для реалізації інноваційних проєктів [7].

У сучасних умовах економічної нестабільності та воєнного стану державна допомога набуває особливого значення для забезпечення технологічного розвитку [8; 9]. Ефективне фінансування інновацій є критично важливим для підтримки конкурентоспроможності національної економіки та зміцнення її стабільності. У роботі В. Сотнікова підкреслюється, що державне фінансування інновацій є основним інструментом забезпечення економічного зростання в умовах невизначеності, при цьому державна підтримка зазвичай надається у формі кредитів, гарантій та компенсацій відсотків, що зменшує фінансове навантаження на підприємства, які працюють у сфері інновацій [8]. Д. Пілевич у своєму аналізі європейського досвіду підтримки малого бізнесу та інноваційних ініціа-

тив акцентує на значущості державної допомоги для розвитку інноваційних кластерів в Україні в умовах воєнного стану [9].

Європейська практика державної допомоги для ДіР та інновацій є важливим орієнтиром для України. Так, О. Саліхова та Д. Гончаренко досліджували механізми прискорення інноваційного розвитку фармацевтичної індустрії в ЄС, зокрема на прикладі Польщі [10; 11]. Питання державної підтримки для створення інноваційних лікарських засобів з урахуванням зарубіжного досвіду також висвітлено С. Васильєвим [12]. Пропозиції щодо імплементації європейського досвіду державної допомоги суб'єктам господарювання на технологічні інновації в Україні подано у [13].

На особливу увагу заслуговує польський досвід, який є важливим орієнтиром для нашої країни завдяки ефективному використанню механізмів державної допомоги [14–21]. Так, В. Popowska (2022 р.) підкреслює роль державних інституцій у реалізації політики підтримки інновацій у Польщі та ефективність програм розвитку інноваційних екосистем. Е. Wojnicka-Sycz та Р. Sycz (2016 р.) досліджують ефективність фондів підтримки інновацій, зокрема для великих підприємств та науково-дослідних установ. Комплексний огляд інноваційної стратегії, що реалізується через фінансування зі структурних фондів ЄС, надає А. Wiatrak (2017 р.). А. Korczuk (2023 р.) акцентує на позитивному впливі державної допомоги на локальні економіки через фінансування інноваційних проєктів, що є важливим для розвитку регіональних інноваційних центрів в Україні. Вплив державної підтримки на розвиток інноваційних підприємств досліджує Р. Kubera (2016 р.), наголошуючи на необхідності постійного моніторингу результатів для коригування політик та підвищення ефективності використання державних коштів.

Загалом аналіз робіт польських та українських науковців свідчить про важливість стратегічного підходу до підтримки інновацій та технологічного розвитку, підкреслюючи значення державної допомоги як інструменту формування конкурентоспроможної економіки.

Метою статті є визначення інституційних засад формування системи статистики державної допомоги для реалізації дослідницьких проєктів та інновацій суб'єктами господарювання в Польщі, ідентифікація програм, що сприяли зростанню фінансування таких проєктів, виявлення ключових операторів та бенефіціарів державної допомоги, а також проведення економіко-статистичного аналізу тенденцій та ключових елементів системи надання державної допомоги з акцентом на можливості застосування отриманого досвіду в Україні.

Результати дослідження та обговорення. Аналіз наукових праць [14–21] свідчить, що значний внесок у зростання державної підтримки

досліджень, розробок та інновацій зробили національні програми, впроваджені урядом Польщі, які акумулювали фінансування з різних джерел, включно з європейськими фондами. Така фінансова архітектура дозволила не лише збільшити обсяги підтримки, а й суттєво підвищити гнучкість реагування на потреби підприємств, що впроваджують інноваційні рішення.

У контексті інтеграції Польщі до ЄС державна політика в сфері інновацій зосереджувалася на стратегічних інструментах, які визначали пріоритетні напрями підтримки [22–24]. Одним із ключових етапів стало впровадження Операційної програми “Інноваційна економіка” (Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, PO IG) у 2007–2013 роках [22]. Основною метою програми було стимулювання інноваційного потенціалу країни й підвищення конкурентоспроможності економіки через інвестиції в науку, технології та підприємництво.

Програма PO IG передбачала кілька стратегічних напрямів: розвиток сучасних технологій; удосконалення дослідницької інфраструктури; підтримка підприємств, що впроваджують технологічні інновації; поширення знань для адаптації бізнесу до глобальних економічних змін. Загальний обсяг фінансування PO IG становив 10,186 млрд євро, з яких 8,658 млрд євро надійшли з Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР; European Regional Development Fund, ERDF), а 1,527 млрд євро – з національних джерел, включно з державним і місцевими бюджетами. Програма забезпечила розвиток наукової інфраструктури та підтримку високотехнологічних секторів економіки, а перекресне фінансування підвищило гнучкість і розширило коло бенефіціарів. Управління програмою здійснювалося Міністерством інфраструктури та розвитку Польщі за участю Міністерства економіки й Національного центру досліджень і розробок (NCBR), що були ключовими операторами державної допомоги.

Після завершення PO IG реалізація інноваційної політики продовжилася в рамках Операційної програми “Розумний розвиток” (Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, PO IR, 2014–2020) [23]. Програма поглибила попередні ініціативи та стала ключовим інструментом розвитку науково-технологічного потенціалу країни. Загальні кошти ЄФРР для PO IR становили 8,614 млрд євро, мінімальний обсяг національних коштів – 1,576 млрд євро. Фінансування спрямовувалося на технологічні проєкти, підтримку підприємств різного масштабу та розвиток співпраці з венчурними фондами.

У 2021–2027 роках підтримка інновацій реалізується в межах програми “Європейські фонди для сучасної економіки” (Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki, FENG) [24]. Це най-

більший національний проєкт із Європейських структурних фондів із бюджетом 42,9 млрд злотих (приблизно 10 млрд євро), значну частину якого становлять кошти ЄС. Програма спрямована на посилення інноваційного потенціалу економіки через ДіР, розвиток технологій та модернізацію бізнесу. Вона охоплює п'ять пріоритетів: підтримку підприємництва, розвиток інноваційного середовища, екологізацію бізнесу, енергоефективні технології та зміцнення співпраці між науковими установами й підприємствами. Бенефіціарами програми є підприємства всіх розмірів, наукові організації та консорціуми “наука – бізнес”, а ключовими операторами – національні та регіональні державні органи, а також спеціалізовані фонди підтримки інновацій.

Паралельно реалізується Операційна програма “Польща Східна” (Polska Wschodnia, PO PW) як інструмент підтримки соціально-економічного розвитку відповідних воєводств [23; 24]. Територіально програма охоплює п'ять воєводств Східної Польщі: Люблінське, Підляське, Підкарпатське, Свентокшиське та Вармінсько-Мазурське, а також частину Мазовецького воєводства (без Варшави та дев'яти прилеглих повітів), що формує Мазовецький регіональний статистичний регіон.

Цільовою аудиторією PO PW є мікро-, малі та середні підприємства, що працюють або планують працювати у Східній Польщі, а також інноваційні центри, такі як науково-технічні парки, дослідницькі парки, технопарки та технологічні інкубатори, які підтримують стартапи та інноваційні проєкти. У 2007–2020 роках кошти програми були спрямовані, зокрема, на розвиток інноваційного підприємництва.

Продовження програми на 2021–2027 роки здійснюється під назвою Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW). Загальний бюджет інвестицій та проєктів FEPW становить 3,19 млрд євро, з яких внесок ЄС через Європейський фонд регіонального розвитку (European Regional Development Fund, EFRR) перевищує 2,65 млрд євро (приблизно 12 млрд злотих). Програма повністю фінансується EFRR і має шість пріоритетів, серед яких перший – розвиток підприємництва та інновацій – має особливе значення. На його реалізацію передбачено 500 млн євро, що спрямовані на стимулювання економічного розвитку регіонів та посилення їхніх конкурентних переваг.

Зазначені програми реалізуються в рамках стратегічних ініціатив ЄС та політики уряду Польщі, орієнтованих на зміцнення технологічного суверенітету через підвищення інноваційного потенціалу. Це досягається шляхом посилення ДіР, створення та модернізації науково-технологічної інфраструктури, а також фінансової підтримки інноваційних підприємств, включаючи стартапи та МСП. Метою програм є стимулювання створення

нових технологій і продуктів, поширення інноваційних рішень і інтеграція передових технологій у бізнес-середовище, а також забезпечення екологічної сталості та підтримка зелених технологій і кліматичних ініціатив.

Ключовими операторами PO PW та FEPW є національні та регіональні органи державного управління включно з Міністерством інфраструктури та розвитку та NCBR, тоді як бенефіціарами є підприємства всіх розмірів, інноваційні кластери та наукові організації, що реалізують технологічні проєкти.

Водночас для ефективного досягнення зазначених цілей критично важливим є забезпечення системи контролю за використанням фінансів та оцінки результативності державної допомоги. Розширена мережа програм, таких як PO IG, PO IR, FENG та FEPW, передбачає значні обсяги фінансування та численних бенефіціарів, що робить необхідним системний моніторинг на всіх етапах реалізації. Це зумовило розвиток системи збирання, обробки та передачі інформації про надану державну допомогу, що дозволяє своєчасно звітувати перед Європейською Комісією, мінімізувати ризики порушень правил державної підтримки та забезпечувати дотримання норм ЄС. Водночас накопичення й аналіз статистичних даних створюють основу для економіко-статистичного оцінювання тенденцій у сфері інновацій та технологічного розвитку, що є ключовим для формування стратегічних рішень і адаптації політики підтримки до потреб економіки.

У Польщі моніторингом зазначених процесів займається Управління з питань конкуренції та захисту прав споживачів (Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, UOKiK) [25]. Основні завдання та функції цього органу визначені на законодавчому рівні [26]. Серед ключових завдань – збирання, обробка та передача даних про надану державну допомогу. Президент UOKiK у співпраці з Міністерством фінансів формує та подає щорічний звіт, який містить детальну інформацію про обсяги, форми та цільове використання допомоги, а також оцінку її впливу на конкуренцію на внутрішньому ринку ЄС. Особливу увагу в системі моніторингу приділено розмежуванню державної допомоги на категорії. Зокрема, допомога de minimis, що не перевищує встановлені ліміти (200 тис. євро протягом трьох років для більшості підприємств), не підпадає під суворе регулювання статті 107 TFEU і не включається до загальних звітів. Проте для такої допомоги складається окремий щорічний звіт “Про допомогу de minimis”, який публікується на офіційному сайті UOKiK.

Забезпечення відповідності державної допомоги вимогам європейського законодавства є критичним як для національного моніторингу, так і для реалізації фінансових програм ЄС. Так, від-

повідно до Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2021/1060, усі фінансові програми ЄС на 2021–2027 роки мають відповідати принципам державної допомоги [27]. У цьому контексті УОКіК відіграє ключову роль у перевірці та забезпеченні відповідності національних програм європейським стандартам. Слід зазначити, що у межах своїх повноважень Президент УОКіК не здійснює безпосередньо розробку політики державної допомоги або оцінку ефективності програм підтримки. Водночас зібрані дані слугують основою для аналітичних досліджень, що виконуються іншими органами чи зацікавленими сторонами, результати яких допомагають ухвалювати рішення щодо коригувань і вдосконалення програм державної підтримки.

У 2025 році з метою вдосконалення звітності щодо наданої державної допомоги Рада Міністрів Польщі ухвалила новий указ (далі – Указ 2025) [28]. Цей документ базується на положеннях Закону від 30 квітня 2004 року “Про порядок розгляду справ, пов’язаних із державною допомогою” і вносить зміни до Указу Ради Міністрів від 7 серпня 2008 року, що регламентує порядок подання звітів

про надану допомогу та борги підприємців перед бюджетною сферою [29].

Ключові зміни, запропоновані Указом 2025 року, зокрема полягають у вимозі для отримання державної допомоги зазначати вид діяльності підприємств, відповідно до нових стандартів Польської класифікації діяльності. Це дозволить точніше відстежувати, які саме індустрії підтримуються, що є важливим для оцінювання досягнення цілей державних програм та ефектів для економіки.

Основною метою Указу 2025 є не лише створення уніфікованої системи класифікації бенефіціарів державної допомоги, а й забезпечення прозорості та узгодженості звітності, що дозволяє здійснювати детальніший аналіз програм, операторів, бенефіціарів, форм (інструментів) підтримки, локацій реалізації програм тощо. Це охоплює стандартизацію інформації та впровадження чіткої кодової системи для аналітичного контролю та моніторингу. Слід зазначити, що запроваджені Указом від 7 серпня 2008 року коди горизонтальної допомоги, зокрема на ДіР та інновації, в Указі 2025 залишились без змін (див. табл. 1, складено за [25]).

Таблиця 1

Види допомоги на ДіР та інновації, визначені Указом 2025

Назва допомоги	Код
Допомога на проекти ДіР: фундаментальні дослідження	a1.1.1
Допомога на проекти ДіР: індустріальні дослідження	a1.1.2
Допомога на проекти ДіР: експериментальні розробки	a1.1.3
Допомога на проекти ДіР: техніко-економічне обґрунтування	a1.1.4
Допомога МСП на інновації	a1.2
Допомога на техніко-економічне обґрунтування	a1.3
Допомога на процесні та організаційні інновації	a1.4
Допомога для інноваційних кластерів	a1.7
Інвестиційна допомога на дослідницьку інфраструктуру	a1.9
Допомога на дослідження і розробки у секторі рибальства та аквакультури	a1.10
Допомога на проекти, яким надано знак якості у вигляді печатки досконалості	a1.11
Допомога на заходи програми “Марія Складовська-Кюрі” та перевірку коректності проектів Європейської дослідницької ради (European Research Council, ERC)	a1.12
Допомога, що надається в рамках співфінансованих проектів ДіР	a1.13
Допомога на формування команд	a1.14
Допомога, пов’язана зі співфінансуванням проектів, підтримуваних Європейським оборонним фондом або Європейською програмою розвитку оборонної промисловості	a1.15
Інвестиційна допомога на тестово-дослідницьку інфраструктуру	a1.16

SHRIMP зокрема інтегрована з системою SUDOP (System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej), що дозволяє покращити обмін даними про державну допомогу. SUDOP – це система, яка надає можливість пошуку даних про державну допомогу, зібраних у SHRIMP, і виконує функцію національного реєстру та публічного інструменту до-

ступу до даних. SUDOP є інформаційним ядром: усі дані, зібрані через SHRIMP із класифікацією кодів горизонтальної допомоги, агрегуються, структуруються та публікуються безпосередньо у SUDOP. Система є не лише технічним сховищем даних, а й інструментом контролю, аналітики та взаємної перевірки, що дозволяє порівнювати об-

сяги отриманої допомоги між бенефіціарами, програмами й адміністративними органами, а також здійснювати оцінку ефективності реалізації різних

видів підтримки. Структура SUDOP побудована на класифікаціях, поданих в Указі 2025 (приклад окремих полів подано у табл. 2, складено за [32]).

Таблиця 2

Приклад полів SUDOP

Поле	Опис	Приклади значень
Механізм допомоги – референсний номер	Поле для вибору або за референсним номером, або за назвою механізму допомоги	C 34/2007: Wprowadzenie podatku tonażowego w transporcie morskim
Правова основа	Поле для пошуку за законом або правовим актом, що регулює механізм	Закон про спеціальні економічні зони
Ціль допомоги	Визначає ціль або сферу, на яку надається допомога	a1.1.2 – допомога на проекти: індустріальні дослідження
Форма допомоги	Визначає тип фінансової підтримки	A1.1 – грант або інша безповоротна допомога
Роки дії програми	Поля “Від” і “До” для визначення періоду дії програми	Від: 2017 До: 2028

SUDOP забезпечує прозорість, надаючи публічний доступ до даних про державну допомогу. Це дозволяє ідентифікувати бенефіціарів, зокрема тих, хто отримував допомогу de minimis, перевіряти допустимі ліміти надання підтримки та виявляти можливі порушення норм. Отже, система стає ефективним інструментом публічного контролю та внутрішнього аудиту для органів, що надають державну допомогу. Для бізнесу SUDOP слугує ресурсом для отримання комплексної інформації про державну підтримку, надану компанії з різних джерел. Крім того, система відіграє важливу роль у забезпеченні відповідності національної звітності вимогам Європейського Союзу щодо державної допомоги. Вона акумулює дані, які використовуються для складання щорічного звіту до Європейської Комісії, і дозволяє оперативнo визначати програми та заходи, що потребують попередньої нотифікації до ЄС. Тобто SUDOP виконує інтеграційну функцію, поєднуючи національне законодавство, класифікацію видів державної допомоги та правові норми ЄС, що мінімізує ризики порушення норм підтримки.

Система також надає інформаційне підґрунтя для стратегічного аналізу й управління, зокрема для оцінки територіального розподілу допомоги та визначення пріоритетних секторів. Вона допомагає оцінювати ефективність програм підтримки науки та інновацій, а також концентрацію допомоги серед певних груп бенефіціарів. Операційно SUDOP сприяє моніторингу проектів ЄС, аналітиці галузевих політик, підвищує прозорість і довіру громадськості, а також оптимізує планування державних витрат і зменшує адміністративні ризики.

Автором проведено детальний аналіз заходів державної допомоги, що містяться в системі SUDOP з 2016 року та відповідають цілям: фінансування індустріальних досліджень (a1.1.2) та експериментальних розробок (a1.1.3), див. табл. 1.

Також було проаналізовано механізми допомоги на інновацій для МСП (a1.2).

Слід звернути увагу, що поняття “індустріальні дослідження” та “експериментальні розробки”, як зазначено автором у роботі [4], були змінені з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, індустріальні дослідження охоплюють діяльність, спрямовану на здобуття нових знань і навичок для розробки нових продуктів, процесів або послуг, а також для значного поліпшення існуючих продуктів чи послуг. Це стосується в тому числі цифрових продуктів і технологій у різних сферах, таких як суперкомп’ютери, квантові технології, блокчейн, штучний інтелект, кібербезпека, великі дані та хмарні технології. Експериментальні розробки – це отримання, поєднання, формування та використання існуючих наукових, технологічних, ділових та інших відповідних знань і навичок з метою розробки нових або вдосконалених продуктів, процесів чи послуг, включаючи цифрові продукти, процеси чи послуги в будь-якій сфері, технології, індустрії чи секторі (включаючи, але не обмежуючись цим, цифрові індустрії та технології, такі як суперкомп’ютери, квантові технології, технології блокчейн, штучний інтелект, кібербезпека, великі дані, хмарні або периферійні технології).

Нижче подано перелік програм допомоги (діючі станом на 2025 р.), що мають на меті стимулювання ДіР та інновацій:

1. SA.116016 – Постанова Міністра розвитку та технологій щодо надання мінімальної допомоги для проектів, що пов’язані з екологічними технологіями.
2. SA.115784 – Надання допомоги через Національний центр досліджень і розробок.
3. SA.115585 – Державна допомога, надана через Агенцію медичних досліджень.

4. SA.115346 – Пільга з податку на доходи фізичних осіб для суб'єктів господарювання, які мають статус науково-дослідницького та дослідницько-конструкторського центру (продовження програми).

5. SA.115340 – Пільга по податку на прибуток організацій на НДР для підприємців, що мають статус науково-дослідницького центру (продовження програми).

6. SA.112458 – Постанова Міністра клімату та навколишнього середовища про надання державної допомоги на розвиток водневих технологій та супутньої інфраструктури в рамках Національного плану відновлення та підвищення стійкості.

7. SA.111894 – Постанова Міністра з питань клімату та навколишнього середовища щодо внесення змін до Положення про умови надання державної підтримки для промислових досліджень та дослідницько-конструкторських робіт, спрямованих на охорону навколишнього середовища.

8. SA.110699 – Розпорядження Міністра фінансів і регіональної політики про надання фінансової допомоги Польським агентствам розвитку підприємництва в рамках програми “Європейські фонди для сучасної економіки 2021–2027”.

9. SA.110614 – Розпорядження Міністра фондів і регіональної політики про надання фінансової допомоги Національному центру досліджень і розробок в рамках програми “Європейські фонди для сучасної економіки 2021–2027”.

10. SA.108646 – Розпорядження Міністра фінансів і регіональної політики про надання допомоги на промислові дослідження, дослідницько-конструкторські роботи та техніко-економічні обґрунтування в рамках регіональних програм на 2021–2027 роки.

11. SA.120058 – Розпорядження Міністра фінансів і регіональної політики про надання фінансової допомоги Польським агентствам розвитку підприємництва в рамках програми “Європейські фонди для сучасної економіки 2021–2027” (зміна програми).

12. SA.109246 – Програма підтримки інновацій в регіонах з метою покращення конкурентоспроможності підприємств через підтримку МСП та стартапів.

13. SA.110138 – Програма підтримки інвестицій в підприємствах для покращення їхнього розвитку і створення робочих місць через надання грантів і пільгових кредитів.

14. SA.110701 – Програма фінансування інвестицій для малих і середніх підприємств (МСП), зокрема для стартапів та інноваційних компаній, з участю банку народного господарства.

15. SA.116136 – Розпорядження Міністра розвитку та технологій про надання Польським агентством розвитку підприємництва фінансової

допомоги проектам, пов'язаним з циклічною економікою, в рамках Національного плану відновлення та стійкості.

У табл. 3 (сформована за SUDOP [33]) подана детальніша інформація щодо Програм державної допомоги на ДіР та інновації, спрямованих на фінансування індустріальних досліджень (a1.1.2), експериментальних розробок (a1.1.3), інновацій МСП (a1.2), які діяли у Польщі у 2025 р.

Аналіз даних (табл. 3) свідчить, що діючі у 2025 р. програми передбачають різні форми допомоги. Найбільш поширеними є гранти (A1.1), податкові пільги (A2.3), пільгові позики (C1.1), а також внески в капітал (B1.1). Так, гранти (форма допомоги A1.1) є домінуючою формою. Наприклад, SA.116016, SA.115784, SA.115585, SA.112458, SA.110614 – це програми, підтримки проектів у різних секторах, таких як екологія, енергетика, медичні дослідження тощо.

Наступним важливим інструментом є податкові стимули (A2.3). Програми SA.115346 та SA.115340 використовують його для стимулювання інноваційних підприємств, що дозволяє зменшувати податкову базу на витрати, пов'язані з ДіР. Пільгові позики (C1.1) та пільгові кредити (C1.2) застосовуються для фінансування проектів, зокрема в рамках SA.115585, SA.110614 та SA.120058, де ці інструменти комбінують з іншими формами допомоги. Наразі програми, що застосовують пільгові кредити та позики, а також умовно прощені кредити або позики (C1.4), дозволяють забезпечити тривалий фінансовий супровід проектів, надаючи зручні умови для їх реалізації. Окрім цього, у низці програм застосовуються внески в капітал (B1.1), що є важливим елементом підтримки інвестиційних ініціатив. Це можна побачити у SA.110701, де для фінансування проектів також використовуються гранти, пільгові кредити.

Отже, поточні програми допомоги польським суб'єктам господарювання, характеризуються застосуванням змішаних фінансово-фіскальних інструментів, що доповнюють один одного, забезпечуючи фінансування на різних етапах реалізації проектів.

Для того, аби оцінити тенденції реалізації програм допомоги у попередні періоди, було проаналізовано дані Європейської Комісії, яка щорічно публікує узагальнені звіти під назвою State aid Scoreboard (Оцінка державної допомоги) [33] за інформацією, поданою державами-членами, зокрема і Польщею. Така зведена статистика публікується з 2001 року, забезпечуючи прозорість та відкритість інформації щодо державної допомоги в країнах-членах ЄС, а також для моніторингу діяльності Єврокомісії у цій сфері. Дані з цих звітів використовуються для подальшого аналізу та є цінним джерелом інформації як для держав-членів ЄС, так і для зовнішніх аналітиків.

Програми державної допомоги на ДіР та інновації, Польща, 2025 р.

Номер програми	Ціль	Термін дії	Форма допомоги	Оператор	Річний бюджет програми допомоги / Загальна сума спеціальної допомоги з бюджету, злотих	Загальна сума фінансування з фондів ЄС, злотих
1	2	3	4	5	6	7
SA.116016	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	25.09.2024 – 31.08.2026	A1.1	Директор Національного центру досліджень і розробок	346 000 000	–
SA.115784	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	02.12.2023 – 30.06.2027	A1.1	Директор Національного центру досліджень і розробок	1 690 000 000	800 000 000 (Фонд відновлення та стійкості (Recovery and Resilience Facility), RRF)
SA.115585	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	06.07.2024 – 30.06.2027	A1.1, C1.1, D1.2	Агентство медичних досліджень	448 100 000	410 191 000 (RRF)
SA.115346	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	01.07.2024 – 30.06.2027	A2.3	Податкові органи	4 000 000	–
SA.115340	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	01.07.2024 – 30.06.2027	A2.3	Податкові органи	85 000 000	–
SA.112458	a1.1.2, a1.1.3	13.10.2023 – 31.08.2026	A1.1	Міністр клімату та навколишнього середовища, Президент Національного економічного банку, Голова Правління Національного фонду охорони навколишнього середовища та водного господарства	670 050 000	2 680 200 000 (RRF)
SA.111894	a1.1.2, a1.1.3	01.01.2024 – 30.06.2027	A1.1 A1.2, C1.1	Президенти провінційних фондів охорони навколишнього середовища та управління водними ресурсами	300 000 000	–
SA.110699	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	18.10.2023 – 30.06.2027	A1.1	Президент Польського агентства розвитку підприємництва	2 529 235 221	12 646 176 107 (ERDF)
SA.110614	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	18.10.2023 – 30.06.2027	A1.1, C1.1, D1.2	Директор Національного центру досліджень і розробок	2 197 362 200	10 986 811 000 (ERDF)
SA.108646	a1.1.2, a1.1.3	01.07.2023 – 30.06.2027	A1.1, C1.1, D1.2	Маршалки воєводств	500 000 000	2 135 000 000 (ERDF)
SA.120058	a1.1.2, a1.1.3, a1.2	05.07.2025 – 30.06.2027	A1.1, C1.1, C1.2, C1.4	Президент Польського агентства розвитку підприємництва	2 443 024 491	12 215 122 455 (ERDF)

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7
SA.109246	a1.2	16.08.2023 – 30.06.2027	A1.1, C1.1, C1.4	Маршалки воєводств	90 000 000	358 000 000 (ERDF)
SA.110138	a1.2	20.10.2023 – 30.06.2027	A1.1	Президент Польського агентства розвитку підприємництва	338 400 000	1 692 000 000 (ERDF)
SA.110701	a1.2	01.11.2023 – 30.06.2027	A1.1, B1.1, C1.1	Президент Національного економічного банку	1 304 227 725	6 521 138 626 (ERDF)
SA.116136	a1.2	27.09.2024 – 31.08.2026	A1.1	Президент Польського агентства розвитку підприємництва	360 075 950	360 000 000 (RRF)

Примітка: A1.1 – грант або інші безповоротні виплати, A2.3 – зменшення або зниження податкової бази, A1.2 – субсидія процентних ставок, B1.1 – внесок в капітал, C1.1 – пільгова позика, C1.2 – пільговий кредит, C1.4 – умовно прощені кредити або позики (повністю або частково), D1.2 – гарантія.

Аналіз даних щодо державної допомоги в Польщі за період з 2004 по 2020 роки вказує на

стабільне зростання фінансування проєктів ДіР та інновацій (рис. 1, створено за даними [33]).

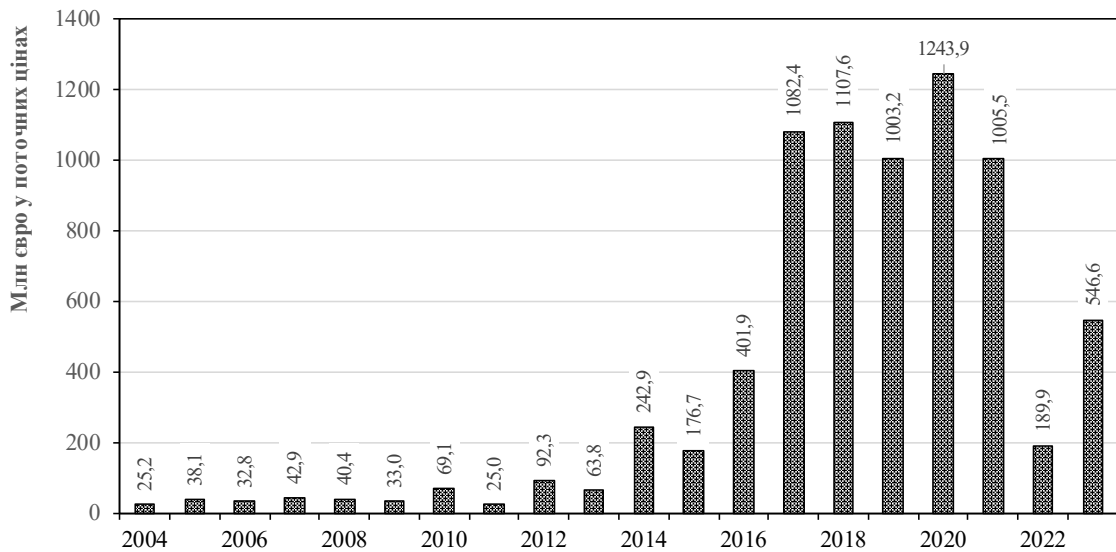

Рис. 1. Динаміка надання державної допомоги на проєкти ДіР та інновацій, Польща

Як показано на рис. 1, загальний обсяг державної допомоги на ДіР та інновації у Польщі за період 2004–2023 років демонструє стійке зростання. Ця динаміка свідчить про поступове покращення дослідницької інфраструктури та абсорбційної здатності економіки до інновацій, що зумовлює збільшення кількості та вартісних показників проєктів.

На особливу увагу заслуговує динаміка державної допомоги суб'єктам господарювання, наданої на індустріальні дослідження (рис. 2, створено за даними [33]). У 2017 році підтримка досягла рекордного рівня – 585,8 млн євро, що майже вдвічі більше, ніж у 2016 році (218,4 млн євро). Зростання фінансування експериментальних розробок також є значним – з 69,7 млн євро у 2014 році до 659,5 млн євро у 2020 році. Цей пік фінансування свідчить про посилену державну підтримку проєктів у відповідь на пандемію COVID-19, коли технологічні розробки стали важливим інструментом адаптації економіки до нових викликів. Після зниження фінансування у 2022 році до 98,4 млн євро у 2023 році ситуація покращилася і було виділено 204,5 млн євро, що вказує на відновлення підтримки інноваційних проєктів, хоча рівень фінансування все ще не досяг попередніх пікових значень. Фінансування фундаментальних досліджень за цей період демонструє значні коливання. Зокрема, різке зростання спостерігалось у 2019 році, коли витрати досягли 19,5 млн євро – найбільша сума за весь період аналізу, порівняно з 2,7 млн євро у 2014 році. Однак у 2022 році фінансування і цих проєктів значно зменшилось і склало лише 1,8 млн євро – найнижчий рівень за весь досліджуваний період.

Економіко-статистичний аналіз, проведений автором на основі даних річних звітів, опублікованих на сайті UOKiK [25], дозволяє розглянути ключові тенденції, виявлені під час оцінки даних Європейської Комісії (див. рис. 1, 2). Так, зростання обсягів державної допомоги у 2017 році, яке стало найвищим показником за весь період після вступу Польщі до Європейського Союзу, зумовлено значним збільшенням фінансування на індустріальні дослідження та експериментальні розробки. Водночас значну частину коштів виділено на підтримку інноваційних МСП, а також на науково-дослідницьку інфраструктуру. Водночас фінансування фундаментальних досліджень залишалося обмеженим.

Інформація з річних звітів UOKiK підтверджує, що у 2017 році загальна сума державної допомоги на ДіР та інновації показала значне зростання – 3198,0 млн злотих, або 175,7% від рівня 2016 року. Аналіз структури видатків дозволяє зробити висновок, що це було зумовлено збільшенням фінансування з боку трьох основних операторів – NCBR, Польської агенції розвитку підприємництва (PARP) та особливо маршалків воєводств. Водночас відбулася диверсифікація структури видатків (табл. 4, складено за даними [25]).

Директор NCBR як найбільший оператор збільшив обсяг своєї допомоги на 2172,6 млн злотих (з 1574,7 млн у 2016 році до 3747,3 млн у 2017 році). Проте частка NCBR у загальному обсязі допомоги зменшилася з 86,4% у 2016 році до 74,7% у 2017 році. Це пояснюється значним зростанням обсягів фінансування з боку інших операторів, що посилює їхню роль у загальній структурі державної допомоги.

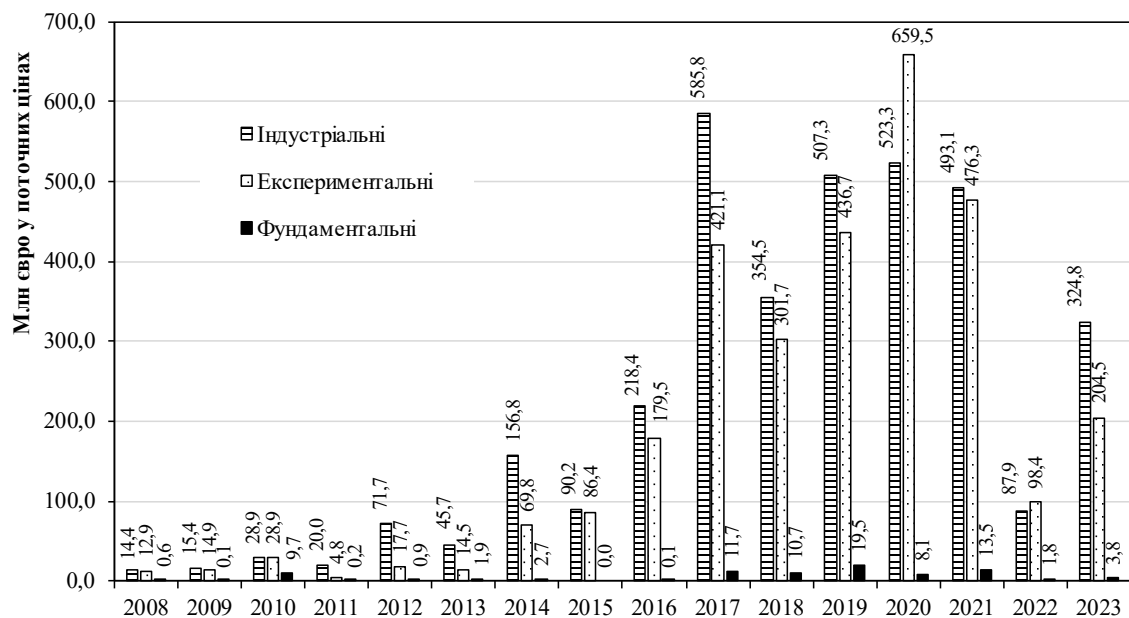

Рис. 2. Динаміка надання державної допомоги на проекти ДіР та інновацій за категоріями, Польща

Таблиця 4

Питома вага видатків операторів на державну допомогу на проекти ДіР та інновації, Польща

Оператор \ Рік	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Директор Національного центру ДіР	86,5	74,4	64,8	73,8	83,7	83,8	40,9	41,8
Президент Польської агенції розвитку підприємництва	1,6	5,8	6,0	7,9	0,9	0,1	39,0	39,8
Президент Агенції медичних досліджень	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,4	15,7	16,0
Маршалки воєводств	10,6	18,3	24,8	15,4	10,9	6,9	3,8	1,7
Податкові органи	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,6	0,4	0,5
Директор Національного центру науки	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
Інші, включно з підприємцями	0,9	0,8	4,3	2,7	3,7	0,0	0,2	0,1
Інші оператори	0,3	0,6	0,1	0,1	0,5	0,0	0,0	0,0
Разом	99,7	99,4	99,9	99,9	99,5	100,0	100,0	100,0

Президент PARP збільшив фінансування на 264,5 млн злотих (з 28,9 млн у 2016 році до 293,4 млн у 2017 році), а його частка у загальній сумі допомоги зросла з 1,6% до 5,8%, що свідчить про значне нарощування ролі агентства у фінансуванні інноваційного бізнесу.

Маршалки воєводств продемонстрували одне з найпомітніших зростань фінансування серед усіх операторів – на 376,7%. Обсяг їхньої допомоги збільшився на 727,8 млн злотих (з 193,2 млн у 2016 році), а частка у загальній сумі допомоги підвищилася з 10,6% до 18,4%. Це свідчить про активізацію існуючих та запуск нових регіональних програм підтримки інноваційної діяльності.

Після тривалого зростання обсягів державної допомоги у 2022 році відбулося значне падіння асигнувань на горизонтальну допомогу до 14 716,3 млн злотих, що на 2645,8 млн менше, ніж у 2021 році.

Основним фактором загального зниження стало скорочення підтримки в категорії ДіР та інновацій: видатки зменшилися до 910,0 млн злотих порівняно з 4650,2 млн у 2021 році, тобто на 3740,2 млн злотих. Без цього скорочення сукупна державна допомога демонструвала б приріст.

Структурний аналіз показує, що ключові оператори, які традиційно забезпечували найбільше фінансування для досліджень та інновацій, значно зменшили свою активність. Найрізкіше скорочення зафіксовано в діяльності NCBR: у 2021 році він надав 3994,3 млн злотих, а у 2022 році – лише 614,5 млн злотих. Основними причинами є завершення циклу фінансування програм ЄС 2014–2020 та уповільнення запуску механізмів нової фінансової перспективи 2021–2027. Подібне явище спостерігалось й на регіональному рівні: допомога від маршалків воєводств знизилася до 97,6 млн злотих.

Серед інших напрямів державної допомоги також зафіксовано спадні тенденції, хоча їхній внесок у загальне скорочення був меншим: фінансування розвитку локальної інфраструктури зменшилося на 188,2 млн злотих, підтримка МСП – на 31,6 млн, фінансування капіталу підвищеного ризику – на 97,5 млн злотих. Ці зміни відображають загальне зниження інвестиційної активності та інституційну паузу між багаторічними циклами фінансування ЄС.

Суттєве падіння фінансування провідних операторів трансформувало структуру допомоги. Якщо раніше NCBR забезпечував основу для розвитку науки та технологічних інновацій, то у 2022 році на перший план вийшли інші напрями державної політики – насамперед екологічні проекти та підтримка зайнятості. Зміна пріоритетів засвідчує перерозподіл акцентів у державній політиці на енергетичну трансформацію та соціальні заходи.

2023 рік продемонстрував відновлення у досліджуваній сфері: загальна сума допомоги на ДіР та інновації зросла до 2503,3 млн злотих, що на 1607,5 млн більше, ніж у попередньому році. Хоча обсяг фінансування залишався нижчим за рекордні рівні 2020–2021 років, зростання на майже 180% щодо показника 2022 року може свідчити про початок активної фази відновлення інноваційної діяльності.

Структурні зміни 2023 року зумовлені активізацією фінансування через програми ЄС нової фінансової перспективи 2021–2027, зокрема програму FENG. Фінансування NCBR зросло до 1046,4 млн злотих (майже вдвічі більше, ніж у 2022 році). Основними механізмами стали програми SA.58757(2020/X) – основа підтримки дослідницьких проектів (920,1 млн злотих) та SA.106534 – новий інструмент у рамках Європейських фондів для сучасної економіки 2021–2027 (126,3 млн злотих). Це підтверджує тенденцію до повернення NCBR до ролі системного оператора, хоча обсяги фінансування все ще вдвічі нижчі за показники 2020–2021 років.

Однією з ключових особливостей 2023 року стало безпрецедентне збільшення допомоги від PARP, яка надала 996,5 млн злотих, що є зростанням у понад 240 разів порівняно з 2022 роком (4,1 млн злотих). Це свідчить про запуск нових інструментів FENG для МСП, перенесення функцій підтримки інновацій МСП від NCBR до PARP та зростання попиту на інноваційну модернізацію приватного сектору. Отже, PARP фактично стала другим ключовим оператором системи, практично зрівнявшись із NCBR.

Агенція медичних досліджень (ABM) у 2023 році продовжила тенденцію до збільшення фінансування й надала 401,1 млн злотих, що на 224% більше від рівня 2021 року. Зростання інвестицій у біомедичні дослідження відображає як структур-

ні пріоритети у галузі охорони здоров'я, так і зміцнення інституційної ролі ABM в системі польських інновацій. Слід зазначити, що ABM була створена у 2019 році з метою підтримки дослідницької та інноваційної діяльності у галузі медицини, зокрема некомерційних клінічних досліджень. Вона почала надавати фінансування проектам, що охоплюють медичні та міждисциплінарні дослідження, включаючи клінічні, спостережні (або обсерваційні – тип досліджень, в яких збираються дані шляхом спостереження за подіями в їхньому природному розвитку без активного втручання дослідника) та епідеміологічні дослідження, сприяючи розвитку нових технологій, методів лікування та діагностики. ABM підпорядковується Міністерству охорони здоров'я і з 2021 року стала оператором державної допомоги на ДіР та інновації, надавши 186,1 млн злотих.

Регіональні органи влади у 2023 році надали лише 41,5 млн злотих, що є найнижчим показником за період 2016–2023 років. Це пояснюється завершенням програм 2014–2020, затримкою впровадження нових регіональних програм 2021–2027 та зміщенням пріоритетів регіональних бюджетів у бік інфраструктурних та соціальних проектів. Інші оператори – податкові органи, NCN та інші суб'єкти – у 2023 році забезпечували стабільний, хоча невеликий внесок: податкові органи – 13,2 млн злотих (+3,8 млн проти попереднього року), NCN – 2,8 млн злотих, інші суб'єкти – 1,8 млн злотих. Це забезпечує сталість системи фінансування проектів.

Дослідження показало, що у 2023 році структура державної допомоги трансформувалася: NCBR і PARP разом забезпечили 81,5% допомоги, ABM піднялася на третю позицію, забезпечивши 16%, а регіональні органи – лише 1,7%. Податкові інструменти склали 0,5%. Це відображає тенденцію до централізації підтримки інновацій та орієнтації на великі національні та загальноєвропейські програми.

2024 рік став роком подальшого нарощування обсягів державної допомоги. Був ініційований новий захід – програма SA.111894 (на заміну SA.62756(2021/X)) для підтримки індустріальних досліджень та експериментальних розробок у сфері охорони навколишнього середовища. Загальний річний бюджет програми становить 300 млн злотих, без залучення коштів ЄС. Адмініструють програму Президенти воєводських фондів охорони довкілля та водного господарства, а також Президент правління Національного фонду охорони довкілля та водного господарства. Програма передбачає комбіновану модель фінансування, що включає: прямі гранти та безповоротні виплати (A1.1), доплати до процентних ставок банківських кредитів (A1.2), преференційні позики (C1.1), а також позики або кредити, умовно списані по-

вністю або частково (C1.4). Вона доступна для всіх категорій підприємств і є логічним продовженням політики Польщі щодо екологізації промислових інновацій. Програма сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних підприємств через розвиток зелених технологій.

У 2024 році також була запущена програма державної допомоги, яка підтримує підприємства в рамках Національного плану відновлення та підвищення стійкості (RRF). Бюджет програми – 360 млн злотих, фінансування здійснюється з ЄС. Органом надання допомоги виступає PARP. Програма передбачає безповоротні гранти (A1.1) для МСП, інвестиції в екологічні технології, зниження емісії шкідливих речовин (a2.1), підтримку переходу на циркулярну економіку та ефективне управління відходами (a2.10), а також підвищення енергоефективності (a2.4). Вона охоплює мікро-, малі та середні підприємства без обмежень щодо сфери діяльності, що дозволяє залучити широку аудиторію підприємств. Значно посилилася підтримка інновацій у медичній сфері через програму SA.115585, яка змінила попередню SA.109222 через АВМ. Річний бюджет програми – 448,1 млн злотих, з яких 410,191 млн надходить з RRF. Програма передбачає надання безповоротних грантів (A1.1), пільгових кредитів (C1.1) та гарантій (D1.2). Основні напрями охоплюють науково-дослідні проекти (фундаментальні, індустріальні, експериментальні) та підтримку доступу МСП до фінансування, зокрема для стартапів. SA.115585 є стратегічним інструментом розвитку медичних досліджень на національному рівні, стимулювання інновацій серед МСП у галузі біотехнологій та медицини, а також підвищення комерціалізації наукових розробок, трансферу технологій і зміцнення екосистеми медичних стартапів. Завдяки фінансуванню через RRF програма сприяє одночасно економічному відновленню та інноваційному зростанню у сфері охорони здоров'я.

У липні 2025 року в Польщі була запущена нова програма допомоги SA.120058, яка діятиме до 2027 року в рамках ініціативи “Європейські фонди для сучасної економіки 2021–2027”. Програма є оновленою версією попереднього заходу SA.110699, ініційована Президентом Польської агенції розвитку підприємництва та спрямована на підтримку інновацій та розвитку підприємництва в усіх секторах економіки, охоплюючи різноманітні форми допомоги: від безповоротних грантів і субсидій до пільгових кредитів та позик, які частково або повністю підлягають списанню. Загальний бюджет програми становить понад 2,4 млрд злотих, при цьому фінансування з Європейського фонду регіонального розвитку сягає понад 12,2 млрд злотих. Програма передбачає підтримку промислових досліджень, експериментальних розробок, а також інновацій МСП. Вона не має обмежень за секторами

діяльності, що дозволяє залучати підприємства різних напрямів, включаючи стартапи та малі компанії, що тільки починають свою діяльність.

Узагальнюючи економіко-статистичні оцінки надання державної допомоги в Польщі за період 2016–2025 років, можна сказати, що загалом спостерігається чітке спрямування державної політики до реалізації таких стратегічних пріоритетів, як нарощування масштабів промислових досліджень, експериментальних розробок та інновацій МСП.

Згідно з даними звітів [25], з 2017 року найбільшими бенефіціарами державної допомоги на індустріальні дослідження та експериментальні розробки стали близько 30 суб'єктів господарювання (табл. 5). Серед них – підприємства фармацевтичної та біотехнологічної галузей, такі як Celon Pharma S.A., Polpharma Biologics S.A., Pure Biologics S.A., Onco Scanner Sp. z o.o., які отримали фінансування для розробки нових лікарських засобів та діагностичних тестів. Значну підтримку також отримали компанії в секторі машинобудування та виробництва обладнання, зокрема Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz S.A., GlobalRnD Sp. z o.o., ML System S.A..

Особливу увагу варто звернути на підтримку компаній у секторі відновлювальної енергетики, таких як Polenergia Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o. та Energia Pomorze Sp. z o.o., які отримали фінансування для розробки сонячних та вітрових технологій. Підтримка також надана підприємствам металургійної та сталеливарної промисловості, зокрема Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o. та Kuźnia Jawor S.A..

Отже, державна допомога була зосереджена на підприємствах, що працюють у ключових секторах економіки, таких як фармацевтика, біотехнології, машинобудування, відновлювана енергетика, металургія (зокрема сталеливарне виробництво) та автомобільна промисловість. Така підтримка сприяє розвитку інновацій та технологічного прогресу, що своєю чергою підвищує конкурентоспроможність польської економіки і дозволяє їй краще адаптуватися до нових глобальних викликів.

Висновки та рекомендації. Дослідження показало, що Польща реалізує кілька операційних програм, які передбачають стимулювання ДіР та інновацій, фінансованих як з європейських, так і з національних джерел. Це дозволяє значно збільшити обсяги державної допомоги підприємствам. Вступ Польщі до ЄС та значні фінансові асигнування з європейських фондів стали основою для посилення підтримки дослідницьких та інноваційних проектів.

Результати дослідження свідчать, що Польща досягла значних успіхів у створенні інституційних засад для формування та розвитку системи статистики державної допомоги. Це охоплює розробку ефективних інструментів моніторингу та збирання

Таблиця 5

Компанії-бенефіціари державної допомоги на ДіР та інновації, Польща, 2017–2023 рр.

Компанія	Сума допомоги, млн злотих (рік отримання)	Основний вид діяльності
1	2	3
Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz S.A.	70,2 (2017)	Виробництво транспортних засобів (залізничний транспорт), включаючи електричні та дизельні поїзди, трамваї, тролейбуси
Політехніка Świętokrzyska в Кельцах	66,9 (2017)	Наукові дослідження, освіта, інновації. Спеціалізується на технічних науках та є важливим осередком наукових досліджень
Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o.	66,1 (2017)	Металургія, виробництво сталі. Спеціалізується на виробництві металів, зокрема сталі
Kuźnia Jawor S.A.	64,8 (2017)	Виробництво сталевих деталей для важкої промисловості, автомобільної промисловості, будівельної техніки
Huta Bankowa Sp. z o.o.	64,5 (2017)	Металургія, виробництво сталі. Спеціалізується на виробництві металевих виробів, зокрема сталі
Zakłady Farmaceutyczne POLPHARMA S.A.	72,4 (2017)	Виробництво лікарських засобів для лікування серцево-судинних захворювань, інфекцій та хронічних хвороб
Selvita S.A.	67,6 (2017)	Фармацевтика, біотехнології, розробка нових ліків для лікування онкології
Captor Therapeutics Sp. z o.o.	55,4 (2018), 55,1 (2019)	Біотехнології, розробка ліків для лікування раку та аутоімунних захворювань
Політехніка Варшавська	44,5 (2018)	Вища освіта, наукові дослідження
Zakład Mięsy "Wierzejki" J. M. Zdanowscy	43,6 (2018)	Переробка м'яса, виробництво м'ясних продуктів (ковбаси, шинка тощо)
Celon Pharma S.A.	124,2 (2017), 103,8 (2019), 130,8 (2021), 39,1 (2022)	Фармацевтика, розробка нових ліків для лікування онкології, психіатрії, хронічних захворювань
Pure Biologics S.A.	70,7 (2019), 64,9 (2020), 64,9 (2023)	Біотехнології, розробка біологічних препаратів для лікування раку, інфекційних захворювань
Polpharma Biologics S.A.	57,8 (2019)	Фармацевтика, розробка біопрепаратів, генеричні ліки для лікування онкологічних захворювань
Onco Scanner Sp. z o.o.	521,0 (2020)	Біотехнології, розробка діагностичних тестів для виявлення раку
Elion Sp. z o.o.	514,6 (2020)	Біотехнології, розробка медичних технологій, зокрема для лікування онкологічних та інфекційних захворювань
GlobalRnD Sp. z o.o.	127,1 (2020)	Науково-дослідна діяльність, розробка інноваційних технологій, зокрема в біотехнології та фармацевтиці
ML System S.A.	96,2 (2020)	Виробництво технологій у галузі сонячної енергетики, зокрема інноваційні рішення для сонячних панелей та фотоелектричних систем

Продовження табл. 4

1	2	3
Cersanit S.A.	58,0 (2021)	Виробництво санітарної кераміки, плитки, сантехнічних виробів
Warszawskie Zakłady Farmaceutyczne POLFA S.A.	56,9 (2021), 23,2 (2022)	Виробництво фармацевтичних препаратів, ліки для лікування серцево-судинних захворювань, інфекцій та онкології
Spółdzielnia Mleczarska "Mlepol" w Grajewie	54,9 (2021)	Виробництво молочних продуктів (молоко, сир, масло)
Adamed Pharma S.A.	54,4 (2021), 34,0 (2022)	Фармацевтика, біотехнології, розробка лікарських засобів для лікування онкологічних, психіатричних та кардіологічних захворювань
Polenergia Elektrociepłownia Nowa Sazyna Sp. z o.o.	92,1 (2022)	Енергетика, виробництво електроенергії та тепла з використанням відновлювальних джерел енергії
TW Plast Sp. z o.o.	38,9 (2022)	Виробництво пластикових виробів, упаковки для різних галузей
JJP Biologics Sp. z o.o.	23,8 (2022)	Біотехнології, розробка біологічних препаратів для лікування різних захворювань
Recykklon Sp. z o.o.	148,3 (2023)	Переробка та утилізація відходів, екологічні технології для управління відходами
BS Biotechna S.A.	77,7 (2023)	Біотехнології, розробка інноваційних біофармацевтичних продуктів та технологій для медичної галузі
Bart Sp. z o.o.	64,0 (2023)	Виробництво продукції для автомобільної, харчової та інших промислових галузей
Ryvu Therapeutics S.A.	62,3 (2023)	Біотехнології, розробка нових терапевтичних засобів для лікування раку за допомогою інноваційних молекул
Energia Pomorze Sp. z o.o.	61,3 (2023)	Відновлювані джерела енергії, зокрема вітрова та сонячна енергетика

даних (системи SHRIMP і SUDOP). Завдяки цим системам з'явилася можливість забезпечити прозорість і ефективність державних програм, а також оцінити вплив на різні сектори економіки, зокрема на фармацевтику, біотехнології, відновлювану енергетику та машинобудування. Зазначено, що основним органом здійснення моніторингу і контролю за дотриманням норм державної підтримки, є Управління з питань конкуренції та захисту прав споживачів (UOKiK), яке також формує щорічні звіти про надану допомогу. Одним із важливих результатів є вдосконалення методологічної та інституційної бази для збирання і публікації даних про державну допомогу. Це дає можливість ефективніше відстежувати результати політики підтримки та вчасно коригувати її для досягнення кращих результатів. Ураховуючи досвід Польщі, слід зазначити, що розвинена система моніторингу державної допомоги дозволяє здійснювати детальний аналіз впливу на підприємства та сприяти підвищенню ефективності використання ресурсів.

Аналіз статистики державної допомоги показав: Польща активно фінансує індустріальні дослідження та експериментальні розробки в ключових для економіки технологічних напрямках, що сприяє технологічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Ці інвестиції також створюють передумови для адаптації економіки Польщі до нових глобальних викликів, таких як зміни клімату та розвиток цифрових технологій.

На відміну від Польщі, Україна наразі не має таких масштабних операційних програм підтримки досліджень та інновацій приватного сектору із залученням європейських фондів, які б дозволили стимулювати модернізацію та технологічний розвиток виробництва і стратегічних галузей економіки. Окрім того, система статистики державної допомо-

ги в Україні ще тільки формується, що ускладнює ефективний моніторинг такої підтримки.

Аналіз польського досвіду показує, що інституційні зміни в системі моніторингу державної допомоги стали важливим кроком після запровадження політики підтримки наукових досліджень та інновацій. Для розвитку ефективних фінансових моделей потрібні зміни в інституційному й методологічному інструментарії, що дозволить створити чітку систему звітності та моніторингу, забезпечити прозорість використання державних ресурсів і підвищити ефективність інвестицій у інноваційні проєкти.

Імплементация цього досвіду може стати важливим напрямом для подальших досліджень і розробки рекомендацій щодо удосконалення системи державної допомоги в Україні, зокрема в частині посилення наукового, технологічного та інноваційного потенціалу приватного сектору, а також створення відповідної статистичної інфраструктури. Вивчення польського досвіду дає змогу визначити ключові фактори успіху у побудові ефективних механізмів підтримки інновацій та досліджень, що є важливим для розробки рекомендацій. На думку автора, перспективою подальших наукових досліджень у сфері державної допомоги в Україні має стати формування основ нової інноваційної політики, орієнтованої на посилення індустріальних досліджень, експериментальних розробок та інновацій у бізнесі для вирішення проблем, пов'язаних із воєнним станом (зокрема, зменшенням ризиків для інвестицій у нові розробки та впровадження передових технологій у приватному секторі), а також повоєнним відновленням та зменшенням зовнішньої залежності від поставок стратегічних товарів. Це дозволить забезпечити ефективніше використання обмежених ресурсів для забезпечення економічної стійкості.

References

1. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Part Three: Union Policies and Internal Actions. Title XIX: Research and Technological Development and Space. Article 179 (ex Article 163 TEC). (May 09, 2008). *Official Journal of the European Union*, C 115/01, 0128–0129. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12008E179:EN:HTML>
2. Von Wendland, B. (2012). R&D&I-State Aid Rules at the Crossroads – Taking Stock and Preparing the Revision. *European State Aid Law Quarterly*, 11 (2), 389–410. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/26641155>
3. European Union. (n. d.). Legal acts. Retrieved July, 26 2025 from <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/legal-acts/recent.html>
4. Krekhivskiy, O. V. (2024). Statystyka promysloвого proteksionizmu. Chastyna II. Derzhavna dopomoha tekhnolohichnomu rozvytku industrii [Statistics of Industrial Protectionism. Part II. The State Aid for Technological Development of the Industry]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3, 4–26. Doi: 10.31767/su.3(106)2024.03.01 [in Ukrainian].
5. Krekhivskiy, O. V. (2025). Statystyka promysloвого proteksionizmu. Chastyna III. Tekhnolohichni innovatsii – zahalnoievropeyskyi interes [Statistics of Industrial Protectionism. Part III. Technological Innovations – A Common European Interest]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 2, 4–16. [https://doi.org/10.31767/su.2\(109\)2025.02.01](https://doi.org/10.31767/su.2(109)2025.02.01) [in Ukrainian].

6. Zinkovska, V. O., & Hodunko, V. V. (2022). Osoblyvosti derzhavnoi pidtrymky subiektiv hospodariuvannia pid chas voiennoho stanu [Features of state support for economic entities during martial arts]. Proceedings from Private law in the conditions of war: *Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia (15 lystopada 2022 roku) – All Ukrainian Scientific and Practical Conference*. (pp. 691–694). Odesa: Feniks. Retrieved from <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1a245d42-ef8f-402b-a11b-f37ce76cfc87/content> [in Ukrainian].
7. Borysenko, O. P. (2022). Finansovi mekhanizmy derzhavnoi pidtrymky innovatsiinoho rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini [Financial mechanisms of state support for innovative development of entrepreneurship in Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia – Public Administration and Customs Administration*, 3 (34), 20–26. <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-3.3> [in Ukrainian].
8. Sotnikov, V. A. (2024). Mekhanizmy derzhavnoho finansuvannia innovatsii ta yikh vplyv na ekonomichniy rozvytok [Mechanisms of state financing of innovation and their impact on economic development]. Proceedings from Modern Technologies of the Industrial Complex – 2024: *VIII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia (17–19 veresnia 2024 roku) – VIII International Scientific and Practical Conference*. (pp. 17–18). Kherson, Khmelnytskyi: KHNTU. Retrieved from https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/27840/3/Матеріали_СТІПК-2024_100-101.pdf [in Ukrainian].
9. Pilevych, D. (2025). Derzhavna dopomoha subiektam hospodariuvannia yak chynnyk ekonomichnoi polityky derzhavy v umovakh voiennoho stanu [State aid to economic entities as a factor of state economic policy in war conditions]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and Prospects of Economics and Management*, 1 (41), 70–79. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-70-79](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-70-79) [in Ukrainian].
10. Salikhova, O., & Honcharenko, D. (2021). Rozbudova farmatsevtichnoi industrii v Polshchi v konteksti novykh mozhlyvostei ta vyklykiv yevrointegratsii: vysnovky dlia Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 64 (9(718)), 61–93. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.09.061> [in Ukrainian].
11. Salikhova, O., & Goncharenko, D. (2021). Challenges of the covid-19 pandemic to pharmaceutical manufacturing: the EU and Ukraine's response. *Ekonomika ta prohoznovannia – Economics and Forecasting*, 3, 93–117. <https://doi.org/10.15407/econforecast2021.03.088>.
12. Vasyliiev, S. V. (2021). Pravovi zasady derzhavnoi pidtrymky stvorennia innovatsiinykh likarskykh zasobiv [Legal basis of state support for creating innovative medicinal products]. *Pravo i bezpeka – Law and Security*, 81 (2), 21–26. <https://doi.org/10.32631/pb.2021.2.02> [in Ukrainian].
13. Salikhova, O. B., & Krekhivsky, O. V. (2018). Novyi mekhanizm derzhavnoi pidtrymky tekhnolohichnykh innovatsii dlia rozvytku promyslovosti [A New Mechanism for State Support to Technological Innovation for Industrial Development]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 2, 30–35. Doi: 10.31767/su.2(81)2018.02.04 [in Ukrainian].
14. Dawidziuk, M. (2024). Pomoc publiczna na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną w Polsce w latach 2005–2023. *Przedsiębiorczość & Finanse*, 34, 31–45. Retrieved from <https://wans.edu.pl/magazines/przedsiębiorstwo-finance-nr-34-2024/> [in Polish].
15. Popowska, B. (2022). Realizacja polityki innowacyjnej państwa – podmioty i sposoby realizacji [Realization of State Innovation Policy: Entities and Forms of Realization]. *Acta Universitatis Wratislaviensis, 4101, PRAWO*, 334, 145–157. <https://doi.org/10.19195/0524-4544.334.10> [in Polish].
16. Wojnicka-Sycz, E., & Sycz, P. (2016). The Impact of Funds from the Innovative Economy Operational Program on the R&D&I Performance of Poland. *Regional Barometer. Analyses & Prognoses*, 14 (3), 51–58. <https://doi.org/10.56583/br.493>
17. Wiatrak, A. (2017). The Scope and Conditions of the European Union's Innovation Policy. *Zeszyty Naukowe SGGW W Warszawie – Problemy Rolnictwa Światowego*, 17 (4), 316–325. <https://doi.org/10.22630/PRS.2017.17.4.107>
18. Kopczuk, A. (2023). Największe przedsiębiorstwa województwa podlaskiego jako beneficjenci pomocy publicznej. *Przedsiębiorczość & Finanse*, 33, 97–117. Retrieved from <https://bibliotekanauki.pl/articles/41145986.pdf> [in Polish].
19. Sipior, A. (2025). Czy ulga B+R stanowi pomoc publiczną? Komentarz do wyroku NSA z 20.08.2024 r., II FSK 595/24. *OpenLEX. System Informacji Prawnej*. Retrieved from <https://sip.lex.pl/komentarze-i-publicacje/czasopisma/czy-ulga-b-r- stanowi-pomoc-publiczna-komentarz-do-wyroku-nsa-z-20-151516452> [in Polish].
20. Kubera, P. (2016). Ewaluacja pomocy publicznej na badania, rozwój i innowacje. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 421, 26–38. <https://doi.org/10.15611/pn.2016.421.26> [in Polish].
21. Lewandowska, M. S., Weresa, M. A., Rószkiewicz, M. (2022). Evaluating the impact of public financial support on innovation activities of European Union enterprises: Additionality approach. *International Journal of Management and Economics*, 58 (3), 248–266. <https://doi.org/10.2478/ijme-2022-0020>

22. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. (n. d.). *Narodowe Centrum Badań i Rozwoju*. Retrieved July, 26 2025 from <https://archiwum.ncbr.gov.pl/programy/fundusze-europejskie/program-operacyjny-innowacyjna-gospodarka/> [in Polish].
23. *Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej*. (n. d.). Fundusze Europejskie 2014–2020. Retrieved July, 26 2025 from <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich> [in Polish].
24. *Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej*. (n. d.). Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021–2027. Retrieved July, 26 2025 from <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/> [in Polish].
25. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. (n. d.). Urząd. *uokik.gov.pl*. Retrieved July, 26 2025 from <https://uokik.gov.pl/bip/urzad> [in Polish].
26. Ustawa o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. (30 kwietnia 2004 r.). Rozdział 6. Monitorowanie pomocy publicznej. *Prawnik.cc*. Retrieved from <https://prawnik.cc/laws/ustawa-o-postepowaniu-w-sprawach/rozdzial-6-monitorowanie-pomocy-publicznej> [in Polish].
27. Regulation (EU) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund. *Official Journal of the European Union*, L 231, 159–706. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060>
28. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 października 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych. *sip.lex.pl*. Retrieved from <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/zmiana-rozporzadzenia-w-sprawie-sprawozdan-o-udzielonej-pomocy-22192843> [in Polish].
29. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej. *sip.lex.pl*. Retrieved from <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/sprawozdania-o-udzielonej-pomocy-publicznej-informacje-o-nieudzieleniu-17471144> [in Polish].
30. Sprawozdania o udzielonej pomocy. Sporządzanie sprawozdań z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP – informacje ogólne, najczęstsze problemy i ich rozwiązania. (n. d.). *Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*. Retrieved July, 26 2025 from <https://uokik.gov.pl/sprawozdawanie-udzielonej-pomocy-publicznej> [in Polish].
31. SHRIMP2. Logowanie do aplikacji. (n. d.). *shrimp.uokik.gov.pl*. Retrieved July, 26 2025 from <https://shrimp.uokik.gov.pl/#/login> [in Polish].
32. SUDOP. (n. d.). Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Retrieved July, 26 2025 from <https://uokik.gov.pl/sudop> [in Polish].
33. Commission's 2024 State Aid Scoreboard shows prioritisation of expenditures regarding key long-term EU objectives. (April 8, 2025). *EU LAW LIVE*. Retrieved from <https://eulawlive.com/commissions-2024-state-aid-scoreboard-show-prioritisation-of-expenditures-regarding-key-long-term-eu-objectives/>

O. V. Krekhivskyi,
PhD in Physics and Mathematics,
Senior Desk Officer,
Secretariat of Cabinet of Ministers of Ukraine,
E-mail: o.krekhivskyi@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4793-851X>

Institutional Foundations of State Aid Statistics for Research Projects and Innovation in the EU

The aim of the article is to determine the institutional foundations for the formation of the state aid statistics system to support the implementation of research projects and innovations by business entities in the EU, using Poland as a case study. The article identifies programs that have contributed to the growth in funding for such projects, as well as the key operators and beneficiaries of state aid, and conducts an economic-statistical analysis of trends and key elements of the state aid system, with an emphasis on the potential application of the acquired experience in Ukraine. It was found that after Poland's accession to the European Union and the receipt of significant financial inflows from European funds, the country was able to create a strong system of support for research and innovation through the implementation of operational programs. Institutional changes and the creation of effective systems for monitoring and collecting statistical data —

particularly through the SHRIMP and SUDOP systems, which ensure the transparency and efficiency of state programs — have been identified. Special attention is given to the role of the Office for Competition and Consumer Protection (UOKiK), which conducts statistical monitoring and control over compliance with state aid rules and prepares annual reports on the aid provided. Institutional changes in the state aid monitoring system were an important step following the introduction of policies supporting scientific research and innovation. To develop effective financial models, changes in institutional and methodological tools are necessary, enabling the creation of a clear reporting and monitoring system, ensuring the transparency of public resource use, and increasing the effectiveness of investments in innovative projects. The research results identify key elements of the state aid system, including the diversity of support tools, such as grants, subsidies, preferential loans, and partially written-off loans, enabling various categories of enterprises, including startups, to receive funding for the development of innovative projects. Additionally, the study highlights the trend toward the centralization of funding with specific aid operators, a strategic orientation toward priority technologies, and the complexity of support tools. State aid statistics indicate that Poland actively finances industrial research and experimental development in promising technological directions for the economy. These investments also create the prerequisites for adapting Poland's economy to new global challenges, such as climate change and the development of digital technologies. It is justified that the implementation of Poland's experience could become an important direction for further research and the development of recommendations to improve the state aid system in Ukraine, particularly in terms of strengthening the scientific, technological, and innovation potential of the private sector and creating the appropriate statistical infrastructure. Studying Poland's experience allows for the identification of key success factors in building effective mechanisms to support innovation and research, which is essential for developing recommendations for Ukrainian policy. According to the author, the prospect of further scientific research in the area of state aid in Ukraine should be the formation of the foundations for a new innovation policy, aimed at strengthening industrial research, experimental development, and business innovation to address issues related to martial law, as well as post-war recovery and reducing dependence on the supply of strategic goods. This will contribute to the more effective use of limited resources, ensuring economic resilience.

Key words: *state aid, research and development, R&D, innovation, monitoring, statistics, industrial research, experimental development.*

Бібліографічний опис для цитування:

Крехівський О. В. Інституційні засади статистики державної допомоги для дослідницьких проєктів та інновацій у ЄС. *Статистика України*. 2025. № 3. С. 102–120. Doi: 10.31767/su.3(110)2025.03.08

Bibliographic description for quoting:

Krekhivskyi, O. V. (2025). Instytutsiini zasady statystyky derzhavnoi dopomohy dlia doslidnytskykh proektiv ta innovatsii v YeS [Institutional Foundations of State Aid Statistics for Research Projects and Innovation in the EU]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3, 102–120. Doi: 10.31767/su.3(110)2025.03.08 [in Ukrainian].